



NPRU
Nakhon Pathom
Rajabhat University

การพยาบาลหญิงที่มีภาวะเสี่ยง ที่พบบ่อยในระยะตั้งครรภ์



- 2.1 Teenage pregnancy
- 2.2 unwanted pregnancy
- 2.3 Abuse during pregnancy
- 2.4 Drug addicted pregnancy
- 2.5 Fetal anomalies
- 2.6 Dead fetus
- 2.7 Elderly gravida



Teenage pregnancy

- การตั้งครรภ์วัยรุ่น (teenage pregnancy/ adolescent pregnancy) หมายถึง การตั้งครรภ์ในสตรีที่มีอายุระหว่าง 10-19 ปี หรือน้อยกว่า 20 ปีบริบูรณ์เมื่อนับถึงวันกำหนดคลอด





- 1. ระดับการศึกษา (level of education) สตรีวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาต่ำมีแนวโน้มที่จะตั้งครรภ์เร็ว ซึ่งกลุ่มเหล่านี้พบว่ามีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและขาดการคุมกำเนิด
- 2. การขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศศึกษา การไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการคุมกำเนิดหรือเกิดการเข้าใจที่ผิด
- 3. ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว เช่น ครอบครัวที่มีปัญหาและถูกทอดทิ้ง การขาดความอบอุ่น/ความเข้าใจซึ่งกันและกัน



- 4. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่รวดเร็ว (social change) ทำให้ค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควรของวัยรุ่นมองเห็นว่าเป็นเรื่องปกติ
- 5. สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ การตั้งครรภ์ในสตรีวัยรุ่นมีโอกาสเกิดในกลุ่มคนที่มีฐานะยากจนมากกว่า
- 6. ปัญหาการใช้สารเสพติด เป็นสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นกระทำความผิด ขาดสติ ทำอะไร โดยไม่รู้ตัว ขาดความยับยั้งชั่งใจ



ผลกระทบการตั้งครรภ์วัยรุ่น

ผลกระทบด้านสตรีตั้งครรภ์

ได้แก่ การเจริญเติบโตหยุดชะงัก มักไม่มาฝากครรภ์/หรือ
ฝากครรภ์ ล่าช้า ทำให้ไม่ได้รับการคัดกรองเรื่องภาวะเสี่ยง
เสี่ยงต่อการเกิดภาวะทุพโภชนาการ

ภาวะโลหิตจาง ภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ การคลอด
ติดขัด และภาวะตกเลือดหลังคลอด อาจมีปัญหาเรื่องการปรับ
ตัวในการเป็นมารดา ครอบครัวยุคใหม่และสังคมไม่ยอมรับ และเกิด
ภาวะเครียด





NPRU
Nakhon Pathom
Rajabhat University

ผลกระทบการตั้งครรภ์วัยรุ่น

ผลกระทบด้านทารก

ได้แก่ เกิดภาวะทารกเจริญเติบโตช้าในครรภ์
ภาวะคลอดก่อนกำหนด/หรือเกินกำหนด และ
อัตราการตายปริกำเนิดสูงขึ้น





การพยาบาล

ระยะตั้งครรภ์ เน้นเรื่องป้องกันการเกิดภาวะทุพโภชนาการ

ระยะคลอด เน้นส่งเสริมความก้าวหน้าของการคลอด ฝ้าระวัง

ภาวะ CPD และดูแลเรื่องการบรรเทาความเจ็บปวดอย่างเหมาะสม

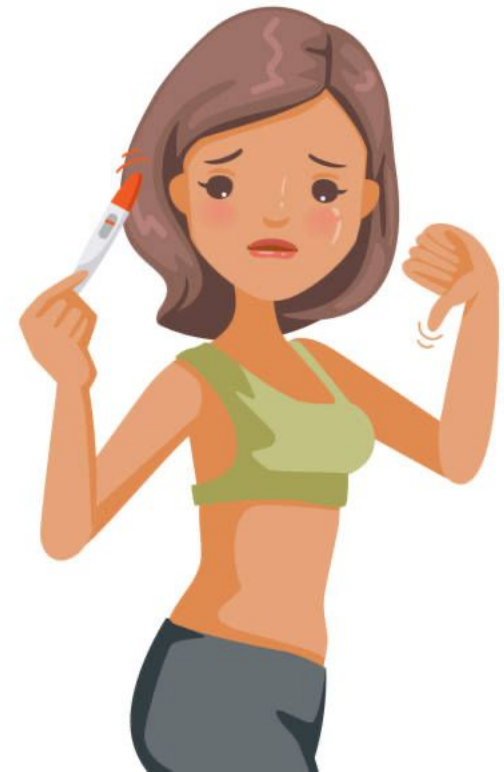
ระยะหลังคลอด เน้นเรื่องการวางแผนครอบครัว การคุมกำเนิดที่เหมาะสม

การส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างมารดา-ทารกและครอบครัว



unwanted pregnancy

- การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์หรือไม่พึงปรารถนา (unwanted pregnancy) หมายถึง การตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นโดยสตรีที่ตั้งครรภ์นั้นไม่ต้องการให้มีการตั้งครรภ์เกิดขึ้น และยังไม่พร้อมที่จะรับบทบาทของการเป็นมารดา อันเนื่องมาจากสาเหตุต่างๆ กัน สามารถเกิดได้กับกลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มสตรีตั้งครรภ์ทั่วไป





- **กลุ่มวัยรุ่น** สาเหตุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่รวดเร็ว ทำให้ค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควรของวัยรุ่นซึ่งมองเห็นว่าเป็นเรื่องปกติ
- **ครอบครัว** สาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ไม่ได้เกิดจากบุคคลเพียงคนเดียวเท่านั้น แต่สังคมสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาเช่นกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี การขาดความอบอุ่นหรือขาดความเข้าใจ เข้าใจซึ่งกันและกัน



กลุ่มสตรีวัยเจริญพันธุ์ทั่วไป สาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

- 1) สามีหรือคู่รักเสียชีวิตกะทันหัน
- 2) เกิดการหย่าร้างหรือแยกกันอยู่กับสามี รู้สึกว่าสัมพันธ์ภาพเปลี่ยนแปลง
- 3) เกิดภาวะเจ็บป่วยรุนแรงภายในครอบครัว เช่น ตนเอง บุตร สามี พ่อแม่ หรือบุคคลสำคัญในครอบครัว
- 4) เกิดภาวะวิกฤติทางอารมณ์หรือเผชิญกับสภาพความ
- 5) กำลังประสบความสำเร็จในชีวิตหรือมีโอกาสดำเนินงานในอาชีพการงาน
- 6) ประสบปัญหาทางกฎหมายหรือสถานการณ์ที่คุกคามรุนแรงต่อสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง
- 7) การไม่ตระหนักเรื่องคุมกำเนิดและฝ่ายชายไม่เห็นด้วยหรือให้ความยินยอมในการคุมกำเนิด



ผลกระทบด้านมารดา

1. มิติด้านร่างกาย ผลกระทบด้านร่างกาย เช่น สภาพร่างกายที่มีครรภ์โตขึ้นอย่างชัดเจน สภาพทางสรีระที่เปลี่ยนแปลง และมีอาจคืนสู่สภาพสวยงามตามเดิมได้ บางรายอาจเกิดการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ร่วมด้วย เช่น โรคเอดส์ กามโรค เป็นต้น การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์อาจนำไปสู่ความเสี่ยงตามมามากมาย ได้แก่ การมาฝากครรภ์ช้าและไม่ครบตามเกณฑ์ การใช้สารเสพติด
2. การคลอดก่อนกำหนด ทารกน้ำหนักน้อยกว่ามาตรฐาน ทารกเติบโตมีระดับสติปัญญาต่ำ สุขภาพกาย/จิตอ่อนแอ การทำแท้ง



ผลกระทบด้านทารก

การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทารกในครรภ์ และทารกแรกเกิด ทารกที่เกิดจากการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์มีภาวะแทรกซ้อนแรกเกิดที่ต้องการดูแลเป็นพิเศษจากภาวะสำลักน้ำคร่ำ ทำให้ต้องอยู่ในตู้อบเพื่อการรักษาโอกาสประสบความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาต่ำ และมีปฏิสัมพันธ์ด้านลบระหว่างพ่อแม่ และทารกเกิดใหม่



- ป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ ให้คำปรึกษาสตรีและครอบครัวอย่างเหมาะสม และดูแลป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้งในรายที่ทำแท้งเรียบร้อยแล้ว





Abuse during pregnancy

- ความหมาย พฤติกรรมหรือการกระทำ
ใดๆ ก็ตามทีละเมิดสิทธิส่วนบุคคลทั้งทาง
กายวาจาจิตใจและทางเพศ จำกัด กีดกัน
เสรีภาพทั้งในที่สาธารณะและในการ
ดำเนินชีวิตส่วนตัวซึ่งเป็นผลให้เกิดให้เกิด
ความทุกข์ทรมานต่อสตรีมีครรภ์ทั้งด้าน
ร่างกายและจิตใจ





NPRU
Nakhon Pathom
Rajabhat University

ปัจจัยส่งเสริมให้เกิดความรุนแรงในสตรี มีครรภ์

- สามีอิจฉาทารกในครรภ์
- สามีที่มีภาวะเครียด
- สามีที่มีประวัติถูกกระทำรุนแรงในวัยเด็ก
- สามีที่มีความเจ็บป่วยทางจิต



- **ด้านมารดา** ได้แก่ ร่างกายได้รับบาดเจ็บ ทุพพลภาพ พิการ หรือเสียชีวิต มาฝากครรภ์ช้าหรือมาฝากครรภ์ไม่สม่ำเสมอเนื่องจากกลัว รู้สึกตนเองไร้คุณค่า โกรธ อับอาย เครียด วิตกกังวล บางคนคิดฆ่าตัวตาย ขาดแหล่งสนับสนุนช่วยเหลือ ไม่ได้รับการดูแลในระหว่างการตั้งครรภ์ที่เหมาะสม เกิดอันตรายต่อการตั้งครรภ์ เช่น การแท้ง คลอดก่อนกำหนดรกลอกตัว ก่อนกำหนด เกิดสัมพันธภาพที่ไม่ดีกับทารก และการปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดาไม่เหมาะสม



- **ด้านทารก** การใช้ความรุนแรงทางกายอาจทำให้เกิดเลือดออก แหว่ง ถ้าเลือดออกมาก ทารกอาจพิการ ถ้ามารดามีความเครียดเรื้อรังอาจทำให้คลอดก่อนกำหนด ทารกเกิดภาวะค้ำขั้น เจริญเติบโตช้า เสียชีวิตในครรภ์หรือแรกเกิด



- **ระยะตั้งครรภ์** ประเมินการเพิ่มของน้ำหนัก การบาดเจ็บตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย ให้แนะนำเรื่องการรับประทานอาหาร การพักผ่อน การสังเกตการดิ้นของทารก การสังเกตอาการผิดปกติต่างๆการมาฝากครรภ์ตามนัด
- **ระยะคลอด** ดูแลเรื่องการบรรเทาความเจ็บปวดอย่างเหมาะสม
- **ระยะหลังคลอด** ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล ให้แนวทางในการป้องกันตนเองจากการเป็นผู้ถูกกระทำ ความรุนแรง ส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างมารดา ทารก และครอบครัว ติดตามเยี่ยมบ้าน บอกแหล่งสนับสนุนช่วยเหลือ และวิธีการติดต่อ ส่งเสริมการบำบัดและฟื้นฟูระยะยาว



Drug addicted pregnancy

- สาเหตุและปัจจัยเสี่ยง
- การใช้สารเสพติดส่วนใหญ่มักไม่ใช่เกิดจากสาเหตุเดียว มักเป็นปัญหาที่สลับซับซ้อน ส่วนใหญ่มักพบในกลุ่มที่มีปัญหาด้านจิตสังคม เช่น ไม่สนใจใยดีและไม่มีความรับผิดชอบในชีวิตตนเอง มีภาวะซึมเศร้า
- มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ ยากลำบากในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น/คู่ของตน และขาดระบบสนับสนุนทางสังคม มีการเจ็บป่วยทางร่างกาย จึงใช้สารเสพติดเพื่อลืมความเจ็บปวดในชีวิตจากความเครียด



ด้านมารดา: โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์
รกลอกตัวก่อนกำหนด การติดเชื้อจากการฉีดสารเสพติดเข้าทางหลอดเลือด
ดำ ความทนต่อความเจ็บปวดต่ำ มองภาพลักษณะตนเองไม่ดี สัมพันธภาพไม่ดี
กับทารก การปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดาไม่เหมาะสม



- **ด้านทารก:** ได้แก่ เกิดการแท้งเอง ทารกเจริญเติบโตช้าในครรภ์ คลอดก่อนกำหนดทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย อัตราตายปริกำเนิดสูงขึ้น ทารกพิการแต่กำเนิด ทารกเกิดกลุ่มอาการfetal alcohol syndrome โดยเฉพาะในมารดาที่เป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง ทารกอาการของภาวะขาดยา (neonatal abstinence syndrome) ในระยะยาว มีแนวโน้มว่าทารกจะถูกทอดทิ้ง หรือมีโอกาสดิตายสาเหตุติด



- **ระยะตั้งครรภ์** ประเมินภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ให้คำแนะนำและช่วยเหลือ เรื่องการหยุด ใช้สารเสพติด แนะนำเรื่องการรับประทานอาหารที่ถูกหลัก โภชนาการ อธิบายให้เห็นความสำคัญของการมาฝากครรภ์ตามนัด
- **ระยะคลอด** ดูแลเรื่องการบรรเทาความเจ็บปวดอย่างเหมาะสม
- **ระยะหลังคลอด** ให้คำแนะนำเรื่องการเลี้ยงดูบุตร การคุมกำเนิด ช่วยเหลือเรื่องการหยุดใช้สารเสพติดอย่างต่อเนื่อง ให้กำลังใจและส่งเสริม ให้มองตนเองในด้านบวก ส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างมารดา ทารก และครอบครัว



Dead fetus

หมายถึง การเสียชีวิตของทารกก่อนการคลอดอย่างสมบูรณ์ หรือก่อนที่นำทารกออกจากมารดา โดยไม่คำนึงถึงระยะเวลาของการตั้งครรภ์ และไม่ได้เกิดจากการชักนำให้เกิดการคลอด (induced termination) โดยการเสียชีวิตนั้นถูกแสดงให้เห็นจากการที่ทารกไม่หายใจ หรือไม่พบการเต้นของหัวใจ การคลำชีพจรที่สายสะดือได้ หรือการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้ออย่างชัดเจน หลังจากคลอดหรือนำทารกออกจากมารดา การหยุดเต้นของหัวใจ



- 1. สาเหตุจากมารดา ได้แก่ โรคแทรกซ้อนทางอายุรกรรมร่วมกับการตั้งครรภ์ (เช่น เบาหวานความดันโลหิตสูง โรคไต โรคต่อมไทรอยด์) การตั้งครรภ์เกินกำหนด การตั้งครรภ์แฝด มารดาตั้งครรภ์อายุมากกว่า 35 ปี หรือมารดามีปัญหาทางสูติกรรม เช่น การคลอดก่อนกำหนด ภาวะทารกค้ำขั้ว การคลอดติดขัด การตกเลือดก่อนคลอด มดลูกแตก รกลอกตัวก่อนกำหนด



2. สาเหตุจากทารก

- 1) ทารกพิการแต่กำเนิด มีความผิดปกติของโครโมโซม หรือมีความพิการแต่กำเนิด
- 2) ติดเชื้อแบคทีเรีย ไวรัส
- 3) เกิดการกดทับสายสะดือจากภาวะสายสะดือย้อย
- 4) ตั้งครรภ์แฝดและเกิดภาวะ twin-twin transfusion syndrome

3. สาเหตุจากรกและสายสะดือ เช่น ภาวะรกลอกตัวก่อนกำหนด ภาวะรกเกาะต่ำ ภาวะเส้นเลือดอุดตันในสายสะดือ สายสะดือผิดปกติ การเกาะของสายสะดือ

4. สาเหตุอื่นๆ เช่น มีการใช้ยาหรือสารเสพติด



ผลกระทบต่อมารดา

- 1. ความผิดปกติในการแข็งตัวของเลือด เมื่อทารกเสียชีวิต นานตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไปอาจเกิดการตกเลือดจากการแข็งตัวของเลือดบกพร่อง
- 2. การเสียชีวิตของทารกเป็นความสูญเสีย (loss) เกิดผลกระทบต่อจิตใจและจิตวิญญาณของมารดา เมื่อตั้งครรภ์ซ้ำอาจยังคงมีภาวะเศร้าโศก มีอาการวิตกกังวลร่วมกับซึมเศร้า หรือรายที่รุนแรงอาจกลายเป็นโรคประสาท
- 3. ถ้าทารกไม่คลอด ทำให้เกิดทารกหิน (ithopedian) เกิดความเสียหายในโพรงมดลูกที่ทำให้ไม่สามารถตั้งครรภ์ได้
- 4. เพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนเมื่อช่วยเหลือโดยสูติศาสตร์หัตถการ



Elderly gravida

- การตั้งครรภ์ในสตรีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป ปัจจุบันแนวโน้มการตั้งครรภ์ในสตรีอายุมากมีแนวโน้มสูงขึ้น การตั้งครรภ์ในช่วงอายุที่มากขึ้นทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทั้งจากโรคประจำตัว และจากการตั้งครรภ์มากขึ้น เป็นเหตุให้แพทย์ต้องดูแลสตรีตั้งครรภ์สูงอายุอย่างใกล้ชิดมากกว่าสตรีตั้งครรภ์ทั่วไป



- จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทุกวันนี้ สตรีมีการศึกษาที่สูงขึ้น และทำงานประจำนอกบ้านเพื่อร่วมสร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัว ทำให้สตรีแต่งงานช้าลง จึงทำให้มีบุตรในช่วงอายุที่มากขึ้น ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเพื่อช่วยการเจริญพันธุ์มีความก้าวหน้าทำให้คู่สมรสที่มีบุตรยากมีโอกาสดำเนินการ การประสบความสำเร็จของเทคโนโลยีจึงช่วยให้คู่สามีภรรยาหลายคู่ที่หมดหวังกับการตั้งครรภ์โดยธรรมชาติ และมีอายุมากประสบความสำเร็จในการตั้งครรภ์และสามารถให้กำเนิดบุตรได้เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น



- **ผลกระทบต่อมารดา** เสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ทั้งในขณะตั้งครรภ์ ขณะคลอด และระยะหลังคลอด ซึ่งได้แก่ภาวะความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ ภาวะเบาหวานขณะตั้งครรภ์ รกเกาะต่ำ ฤๅน้ำแตกก่อนกำหนด น้ำคร่ำน้อย การแท้ง ภาวะหลอดเลือดดำขอดพอง ระยะยาวนาน และภาวะความผิดปกติของรก นอกจากนี้ อาจมีปัญหาเรื่องการปรับตัวต่อการตั้งครรภ์ บางคนรู้สึกสับสน และอาย
- **ผลกระทบต่อทารก** ได้แก่ เสี่ยงต่อภาวะทารกเจริญเติบโตช้าในครรภ์ ภาวะคลอดก่อนกำหนด/หรือเกินกำหนด และอัตราตายปริกำเนิดสูงขึ้น



- **ระยะตั้งครรภ์** ส่งเสริมการปรับตัว และเน้นเรื่องการปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์ การรับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ การทำงาน การเดินทาง การมีเพศสัมพันธ์ การสังเกตอาการผิดปกติ และการมาตรวจตามนัด
- **ระยะคลอด** เน้นส่งเสริมความก้าวหน้าของการคลอด และเฝ้าระวังภาวะการคลอดยาวนาน
- **ระยะหลังคลอด** เน้นเรื่องการป้องกันการตกเลือด การส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างมารดา-ทารกและครอบครัว